

E-preverjanje in ocenjevanje znanja pri pouku slovenščine

E-assessment and Evaluation of Knowledge at Slovenian Lessons

Eva Traven
OŠ Predoslje Kranj
eva.traven@guest.arnes.si

Povzetek

Preverjanje in ocenjevanje znanja, ki sta sestavni del učnega procesa, predstavljata za vse osnovnošolce pomemben, a žal manj privlačen del šolanja. Z namenom dodatno motivirati učence za učenje in usvajanje na novo pridobljenega znanja moramo učitelji slediti tudi alternativnemu preverjanju in ocenjevanju znanja, kamor uvrščamo računalniško podprto preverjanje in ocenjevanje znanja. In ravno zato moramo biti učitelji pri sestavljanju testov ne le dobro podkovani, temveč tudi inovativni. V prispevku je predstavljena ena izmed netipičnih, a toliko bolj privlačnih možnosti za ocenjevanje znanja, ki hkrati omogoča hitro in enostavno analizo ocenjevanja.

Ključne besede: slovenščina, e-preverjanje in ocenjevanje znanja

Abstract

Assessment and evaluation of knowledge which are a basic part of the learning process represent for all elementary school pupils a significant, but unfortunately less attractive part of education. With the purpose to additionally motivate pupils to learn and acquire new knowledge teachers must also follow the alternative assessment and evaluation of knowledge to which computer-aided assessment and evaluation of knowledge is classified. And that is why teachers must not only be well versed in composing tests but also be innovative. In the article one of the atypical however even more attractive possibilities of knowledge evaluation which simultaneously enables fast and easy evaluation analysis is presented.

Keywords: Slovenian, e-assessment and evaluation of knowledge

1 Uvod

Namen prispevka je pokazati možnosti e-preverjanja in ocenjevanja znanja pri slovenščini v okviru spletnega okolja Moodle. Preverjanje je potrebno tako učiteljem kot učencem. Učiteljem za čim boljšo analizo, refleksijo in nadaljnje izvajanje pouka, učencem pa za povratno informacijo o njihovem delovanju. Preverjanje je pomembna sestavina pouka in kot tako jo morajo učenci tudi dojeti, saj je smiselna, potrebna in koristna za njihov razvoj in napredek.

Elektronsko preverjanje znanja je metoda ustvarjanja testov, pri katerih so odgovori elektronsko shranjeni, ocenjeni ali oboje. Za računalniško podprto preverjanje in ocenjevanje znanja v spletnem okolju pri slovenščini smo se učiteljice slovenističnega aktiva po eni strani odločile že zaradi same motivacije oziroma privlačnosti te metode dela pri učencih, po drugi strani pa zaradi možnosti hitre povratne informacije o znanju učencev ter enostavne analize pridobljenega znanja.

2 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Vrednotenje ali evalvacija je sistematično zbiranje podatkov o kakovosti oziroma primernosti nekega procesa ali produkta, običajno z namenom, da sprejmemo odločitve, ki vodijo k njegovemu izboljšanju. V izobraževanju lahko poleg dosežkov učencev oziroma študentov vrednotimo tudi študijske programe, učbenike in delo posameznega učitelja.

Preverjanje znanja je sistematično, načrtno zbiranje podatkov o tem, kako kdo dosega učne cilje. Je proces dokumentiranja merljivih lastnosti znanja, veščin, vedenja in mnenja.

Z ocenjevanjem znanja vrednotimo učne dosežke učencev in jim običajno dodelimo tudi neko številčno vrednost – oceno. Ocena je torej oznaka, ki znanje razdeli na primerno in neprimerno in skuša določiti, koliko se je posamezen učenec približal zastavljenim učnim ciljem. Vedno lahko zajamemo le večji ali manjši vzorec znanja oziroma dosežkov in iz njega sklepamo na celoto (Marentič Požarnik 2002).

Preverjanje in ocenjevanje znanja sta med seboj tesno povezana procesa, vendar nista ista. Ocenjevanje vključuje preverjanje in ocenjevanje brez preverjanja ne obstaja, medtem ko znanje lahko preverimo, ne da bi ga (številčno) ocenili. Učitelj lahko preveri učenčevo predznanje pred obravnavo nove učne vsebine, njegovo razumevanje učnih vsebin med obravnavo le-teh ali pa ob koncu obravnave preveri, kako učenec razume celoto novih obravnavanih učnih vsebin.

Glede na mesto oz. položaj preverjanja v učnem procesu ločimo tri vrste preverjanja znanja:

- diagnostično preverjanje (poteka na začetku učnega procesa; ugotavljanje predznanja, njegovega obsega in strukture);
- formativno ali sprotno preverjanje znanja (poteka med učnim procesom; namenjeno je ugotavljanju razumevanja učnih vsebin, analiziranju in odpravljanju vzrokov, zaradi katerih učenec te vsebine slabo razume ali jih ne razume;
- končno ali sumativno preverjanje znanja (poteka ob koncu obravnave novih učnih vsebin in je namenjeno ugotavljanju, kako učenec razume celoto obravnavanih učnih vsebin).

Ustrezen način preverjanja in ocenjevanja znanja učitelj izbere v skladu z razvojno stopnjo učencev, z učnimi vsebinami ter z učnimi cilji, ki jih želimo doseči. Najbolj pogosta in poznana načina sta pisno in ustno preverjanje znanja, poznamo pa še praktično preverjanje,

alternativno preverjanje, teste oziroma izpite »odprtih knjig«, ocenjevanje praktičnega dela, izvajanja in vaj, ocenjevanje pisnih izdelkov, portfolio, skupinsko preverjanje znanja ter računalniško podprto preverjanje znanja.

Elektronsko preverjanje znanja omogoča učiteljem poročanje o uspešnosti, o rezultatih anket, kvizov, testov ali izpitov. Ocenjevanje omogoča uporabo računalnika ali enakovredne elektronske naprave (npr. mobilni telefon). Nastopa lahko ločeno, kot programska oprema za ustvarjanje e-izpitov, ali kot del sistemov za upravljanje učenja.

Elektronsko preverjanje znanja lahko poteka lokalno v razredu ali pa oddaljeno od institucije. Oddaljeno e-preverjanje se opravlja preko interneta. Učenci odgovarjajo na vprašanja tako, da vtipkajo odgovor, ga odklikajo oziroma označijo ali pa uporabljajo funkcijo povleci in spusti. Pri asinhronem preverjanju znanja učenci najprej naložijo test iz spletne strani oziroma strežnika na svoj računalnik. Nato ga rešijo oziroma odgovorijo na zastavljena vprašanja in pošljejo nazaj na izpitno spletno stran oziroma strežnik. Pri sinhronem preverjanju so učenci za čas preverjanja znanja neprekinjeno povezani s strežnikom. To je značilno tudi za e-preverjanje znanja v razredu.

3 Spletni test – predstavitev primera iz prakse

Spletni test je bil sestavljen v okolju Moodle, ki ga uvrščamo med spletne sisteme za upravljanje z učenjem (LMS) in omogoča postavitev spletne učilnice. Dejavnost, ki nam omogoča ustvarjanje spletnega testa, se imenuje Kvizi. Ta dejavnost omogoča uporabo desetih tipov vprašanj (Izračunano, Opis, Esej, Ujemanje, Ugnezdeni odgovori, Več izbir, Kratek odgovor, Številčno, Naključno ujemanje kratkih odgovorov, Drži/Ne drži). Tipi vprašanj, ki sem jih uporabila v spletnem testu, so bili večinoma zaprtega tipa.

Dejavnost Kvizi omogoča tudi kar precej dodatnih nastavitev, tako lahko že pred testom nastavimo določene omejitve pri pisanju. Učenci so imeli v našem primeru na voljo za reševanje le en poskus, ki je bil tudi časovno omejen na 30 minut. Ker so učenci v šolski računalniški učilnici razporejeni tako, da zlahka vidijo zaslone sošolcev (frontalna postavitve miz in računalnikov), nam sistem omogoča, da možnost goljufanja vsaj malo omejimo, namreč tako, da ima vsak učenec naključen vrstni red vprašanj in tudi pomešane odgovore v posameznem vprašanju. Spletni test so reševali učenci 8. razreda, in sicer po zaključeni obravnavi učnih sklopov romantike in realizma. Vprašanja so se v celoti navezovala na književnost omenjenih obdobj, zajemala so tako literarnozgodovinsko kot literarnoteoretično znanje.

Test za preverjanje znanja je zajemal 34 vprašanj, vprašanja pa so bila večinoma izbirnega tipa (več izbir, ugnezdeni odgovori). V manjši meri je bila uporabljena tudi možnost drži/ne drži ter možnost kratkega odgovora. Različni tipi nalog in primer takojšnje analize so prikazani na spodnjih slikah.

1 Točke: 1

Kako so se imenovali privrženci miselnosti Jerneja Kopitarja?

Izberite en odgovor.

- ☐ a. Puritanci
- ☐ b. Purani
- ☐ c. Pugarji
- ☐ d. Puristi

2 Točke: 1

Kje se je rodil France Prešeren?

Izberite en odgovor.

- ☐ a. V Kranju.
- ☐ b. V Londonu.
- ☐ c. Na vrbi.
- ☐ d. V Vrbi na Gorenjskem

Slika 1: Več izbir

12 Točke: 3

Poveži dogodke z letnicami. (Vsako letnico lahko uporabiš samo enkrat)

Matija Čop je umrl	Izberi...
V Kranj se je kot samostojni odvetnik preselil	Izberi...
Njegove Poezije so izšle	Izberi...
France Prešeren je umrl	Izberi...
Primičevo Julijo je Prešeren spoznal	Izberi...
V Prešernovem gaju v Kranju so mu postavili spomenik	Izberi...
Prešeren se je rodil	Izberi...

Slika 2: Ugnezdeni odgovori

10

V katerem slovenskem mestu je spomenik na sliki?

Točke: 1

Odgovor:

Slika 3: Kratek odgovor

Izrazita prednost e-preverjanja glede na klasično pisanje testa je takojšnja možnost analize pisanja. Analiza, ki je razvidna tudi s slike 4, omogoča hitro in natančno analizo pisanja za posameznega učenca. Poleg natančnega časa pisanja in povprečne ocene je iz nje razvidna uspešnost reševanja določenega učenca pri posamezni nalogi in primerjava z uspešnostjo reševanja vseh učencev pri določeni nalogi. Tako ima učitelj že v nekaj sekundah natančen vpogled in uporabno povratno informacijo o učenčevem napredku in znanju celotne generacije. Poleg tega pa ima takojšnjo povratno informacijo tudi učenec sam, saj lahko takoj po zaključenem in oddanem testu vidi svojo lastno oceno in pravilnost oz. nepravilnost posameznih odgovorov.

	15. maj 2012, 10:51	15. maj 2012, 11:29	37 min 22 s	3.71	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.27/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.36/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.1
	tadeja	15. maj 2012, 10:51	15. maj 2012, 11:30	39 min 29 s	4.3	0.09/0.09	0.09/0.09	0.05/0.09	0.27/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.45/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.18/0.1
	blaz	15. maj 2012, 10:53	15. maj 2012, 11:26	32 min 52 s	3.77	0.09/0.09	0.09/0.09	0.05/0.09	0.27/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.36/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.1
	Andrej	15. maj 2012, 10:52	15. maj 2012, 11:19	26 min 33 s	2.96	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.27/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.36/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.1
	Primož	15. maj 2012, 10:51	15. maj 2012, 11:14	22 min 35 s	4.07	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.27/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.36/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.1
	nina	15. maj 2012, 10:50	15. maj 2012, 11:33	42 min 5 s	4.73	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.27/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.45/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.18/0.1
	vid	15. maj 2012, 10:50	15. maj 2012, 11:33	42 min 7 s	3.98	0.09/0.09	0.09/0.09	0.05/0.09	0.09/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.36/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.18/0.1
	Kaja	15. maj 2012, 10:50	15. maj 2012, 11:24	33 min 51 s	3.94	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.23/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.27/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.1
	luka	18. maj 2012, 10:21	18. maj 2012, 10:40	18 min 19 s	2.05	0.09/0.09	0.09/0.09	0.05/0.09	0.18/0.27	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.36/0.45	0.09/0.09	0.09/0.09	0.09/0.09	0.18/0.1
Celotno povprečje				3.82	0.06/0.09	0.07/0.09	0.03/0.09	0.23/0.27	0.07/0.09	0.09/0.09	0.08/0.09	0.01/0.09	0.07/0.09	0.05/0.09	0.06/0.09	0.05/0.09	0.36/0.45	0.08/0.09	0.09/0.09	0.06/0.09	0.1/0.18

Slika 4: Rezultati

4 Rezultati raziskave

Med učenci, ki so se lansko šolsko leto prvič srečali s to obliko preverjanja, je bila izvedena tudi krajša raziskava o njihovem mnenju o tovrstnem preverjanju znanja. Tudi za anketo je

bilo uporabljeno spletno orodje, in sicer portal lka, ki omogoča spletno izdelavo ankete. Anketo je izpolnilo 18 učencev, in sicer neposredno po pisanju spletnega preverjanja znanja. Bila je zelo kratka, zajemala je namreč zgolj 5 vprašanj. Najprej nas je seveda zanimalo, kako so učenci zadovoljni z rezultatom spletnega kviza, ki so ga pravkar rešili. 10 učencev (56 %) je odgovorilo, da so zadovoljni, 7 (39 %) jih z rezultatom ni bilo zadovoljnih, 1 učenec pa na to vprašanje ni odgovoril.

Pri drugem vprašanju nas je zanimalo, kako so učenci zadovoljni z obliko, z uporabnostjo, s hitrostjo in z razumljivostjo vprašanj. Z obliko kviza je bilo največ, torej 8 (44 %) učencev, srednje zadovoljnih. Nezadovoljnih učencev je bilo malo, 3 učenci oz. 17 %. Podobno je tudi pri uporabnosti. Največ, 13 učencev (72 %) je bilo srednje zadovoljnih, nezadovoljna pa sta bila samo 2. S hitrostjo kviza je bilo srednje zadovoljnih 8 učencev (44 %), preostali učenci so bili zelo zadovoljni - torej 10 učencev (56 %). Z razumljivostjo vprašanj je bila večina učencev srednje zadovoljna (10 učencev oz. 56 %), 3 učenci (17 %) niso bili zadovoljni in 5 (28 %) je bilo zelo zadovoljnih.

Tretje vprašanje je bilo odprtega tipa, od učencev smo želeli izvedeti, v čem vidijo največjo prednost takšnega preverjanja znanja. Odgovori učencev so bili raznoliki. Največ jih prednost vidi v hitrosti, hitrejšem reševanju, »da ne moreš prepisovati«, »da porabimo manj papirja«, »da takoj izvemo oceno« in da »zajema več znanja«.

Tudi četrto vprašanje je bilo odprtega tipa, nasprotno prejšnjemu smo učence povprašali po slabostih takšnega preverjanja znanja. Nekaj odgovorov: »pri nenatančnem branju navodil«, »da nič ne pišeš«, »ne vidim nobene slabosti«, »lahko pogledaš na internet«, »ne moreš prepisovati«, »ne moreš podaljšati časa pisanja«, »kvari povprečje« in »vprašanja so zavajajoča«.

Na zadnje vprašanje, s katerim smo želeli izvedeti, ali bi učenci takšno obliko testa pisali tudi za oceno, ne le za preverjanje znanja, sta kar dve tretjini učencev (12 oz. 67 %) odgovorili pozitivno.

Anketa o spletnem preverjanju znanja

Si zadovoljen/zadovoljna z rezultatom spletnega kviza, ki si ga pravkar rešila?

☐ Da
☐ Ne

Kako si zadovoljen:

	Sploh ne	Še kar	Zelo
Z obliko kviza	☐	☐	☐
Z uporabnostjo	☐	☐	☐
S hitrostjo	☐	☐	☐
Z razumljivostjo vprašanj	☐	☐	☐

Kje vidiš največjo prednost takšnega preverjanja znanja?

Kje vidiš največjo slabost takšnega preverjanja znanja?

Ali bi takšno obliko testa pisal tudi za oceno (namesto pisnega ocenjevanja znanja)?

☐ Da
☐ Ne

[Prejšnja stran](#) [Zadnja stran](#)

Slika 5: Spletna anketa

5 Zaključek

V okviru evalvacije e-preverjanja smo se odločili za SPIN (SWOT) metodo. To je analiza prednosti, slabosti, ki izvirajo iz notranjega okolja, ter priložnosti in nevarnosti iz zunanjega okolja. Po končanem testu smo prišli do naslednjih ugotovitev, ki so razvidne iz spodnje razpredelnice.

PREDNOSTI	SLABOSTI
Čas (hitro pridobljena ocena za cel razred). Objektivnost. Privlačno ocenjevanje. Pregledna in hitra analiza. Možnost takojšnje povratne informacije.	Veliko časa za pripravo testa. Logistične težave (internetna povezava, težave s prijavo ...). Slabša računalniška pismenost pri posameznikih. Ni možnosti dodatne pomoči. Omejenost tipov vprašanj.
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
V vseh delih ure (kot motivacija, ponavljanje, utrjevanje, dodatne naloge). Ne glede na snov.	Prenasičenost z IKT. Učenci ne vzamejo resno. Strah pred novostmi (učitelji, starši ...).

Razpredelnica 1: SPIN analiza

Glede na izkušnje in ugotovitve z e-opismenjevanjem lahko trdimo, da je omenjena metoda dela tudi pri slovenščini zelo dobrodošla in zanimiva. Ves trud, vloženo delo in čas, porabljen za sestavljanje e-testa, je na koncu predvsem zaradi zgoraj omenjenih prednosti tudi poplačan. Nenazadnje lahko učitelj kviz po reševanju »zapre«, prihodnje leto pa zgolj pomeša vprašanja, doda kaj novega ali kaj odvzame in si s tem prihrani precej časa. V letošnjem šolskem letu imamo zato namen podobne teste izvesti v vseh razredih.

Viri in literatura

- LAVTAR, T. (2011). Uporaba spletnega preverjanja znanja na primeru visokošolskega predmeta. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- MARENTIČ POŽARNIK, B. in C. PEKLAJ. (2002). Preverjanje in ocenjevanje znanja za uspešnejši študij. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje Filozofske fakultete.
- Osnovna šola Predoslje Kranj. Spletna učilnica slovenščina, 8. razred. Dostopno na: <http://193.2.12.249/moodle/login/index.php> (14. 11. 2011).
- Wikipedia – Computer based testing. Dostopno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Computer-based_assessment (14. 11. 2011).